

Bedrijfsoverdracht is nu een duivels dilemma

Het familiebedrijf is sinds jaar en dag de motor van onze economie. Bij de opvolging dreigt die motor vaak te haperen. Daarbij spelen verschillende factoren een rol. Een daarvan is de fiscaliteit.

Veel ondernemers zien zich geplaatst voor een duivels fiscaal dilemma. Als zij eenmaal een geschikte opvolger hebben gevonden, blijkt het vaak niet mogelijk het bedrijf over te dragen zonder dat er liquiditeitsproblemen ontstaan. Als het bedrijf wordt overgedragen, moet er inkomstenbelasting worden afgedragen (stakingswinst, dan wel winst uit aanmerkelijk belang). Bij een overdracht in de familiesfeer is het bovendien meer regel dan uitzondering dat de Belastingdienst het niet eens is met de berekende waarde. Er komt dan nog schenkingsrecht bij. Om de

Met de invoering van simpele maatregelen zouden de belangrijkste fiscale problemen bij de overdracht van een bedrijf van tafel kunnen zijn. Het wordt tijd die op de politieke agenda te zetten

» *Albert-Jan van Soelen*

Schraven vraagt terecht aandacht voor het probleem

belastingen te voldoen moeten in de regel gelden aan het bedrijf worden onttrokken, wat ook nog weer eens inkomstenbelasting kost.

Juist om die reden stellen veel ondernemers de opvolging uit tot hun overlijden. Voor de onderneming zelf is dat maar zelden de beste oplossing. Het komt dan geregeld voor dat de erfgenamen elkaar vaker voor de rechter trefen, dan in de familiesfeer. De pater familias kan het overnameproces niet meer in goede banen leiden; hij is niet meer.

In een recente voordracht slaakte Jacques Schraven, voorzitter van het VNO-NCW, hierover onlangs een noodkreet. Hij vraagt politiek Den Haag om een volledige vrijstelling voor het successie- en schenkingsrecht van ondernemingsvermogen. Ik deel zijn bezorgdheid, maar ik vraag me af hij zijn aandacht wel op het echte probleem heeft gericht, te weten dat van de inkomstenbelasting. In de Successiewet bestaat namelijk al een faciliteit, die bovendien in 2002 aanzienlijk is versoepeld. Zij komt er op neer dat dertig procent van het ondernemingsvermogen is vrijge-

steld, terwijl over de resterende zeventig procent pas na tien jaar afgerekend hoeft te worden. Over het deel van dertig procent is geen rente verschuldigd, over het deel van zeventig procent wel. Een wezenlijk verschil ten opzichte van de vroegere faciliteit is dat de belastingschuld gedurende die tienjaarsperiode niet hoeft te worden afbetaald. Als we uitgaan van een rekenrente van vier procent van een invorderingsrente van drie procent en van een successietarief van 27 procent is de contante waarde van dat tarief (rekening hou-

dend met de vrijstelling van dertig procent) 17 procent. Veel ondernemers weten bovendien niet dat de successiefaciliteit voor de overgang van ondernemingsvermogen ook geldt als de aandelen bij leven worden geschonken, of tegen een te lage prijs worden overgedragen. Ook daarvoor zou meer aandacht moeten zijn.

Met dit alles is niet gezegd dat Schraven ten onrechte aandacht voor het probleem vraagt. Integendeel. Een van de problemen is dat de waarde van de onderneming vaak niet duidelijk is en daarmee

dus ook niet de bij overdracht verschuldigde belasting. Over die waarde moet vaak oeverloos met de Belastingdienst worden gediscussieerd, wat een echte blokkade opwerpt in het overdrachtsproces. Dat zou ondervangen kunnen worden met een duidelijke wettelijke waarderingmethode, die dan bij voorkeur moet gelden voor alle fiscale heffingen bij opvolging. Het nadeel is dat ieder systeem een zekere grofheid heeft. Daar weegt het voordeel mijns inziens ruimschoots tegenop. Dat aan de onzekerheid over de waarde een einde

komt, zou voor de praktijk een regelrechte zegen zijn.

Ook voor de moeilijkheden rond de betaling van de bij een bedrijfsopvolging verschuldigde inkomstenbelasting is een eenvoudige oplossing denkbaar. Er bestaat al een faciliteit waarbij de inkomstenbelastingclaim op IB-ondernemingsvermogen kan worden doorgeschoven. Merkwaaardig genoeg geldt voor aandelen in bedrijven geen vergelijkbare regeling. Een simpele generieke IB-faciliteit zou een hoop oplossen. Die moet inhouden dat de bij een bedrijfs-

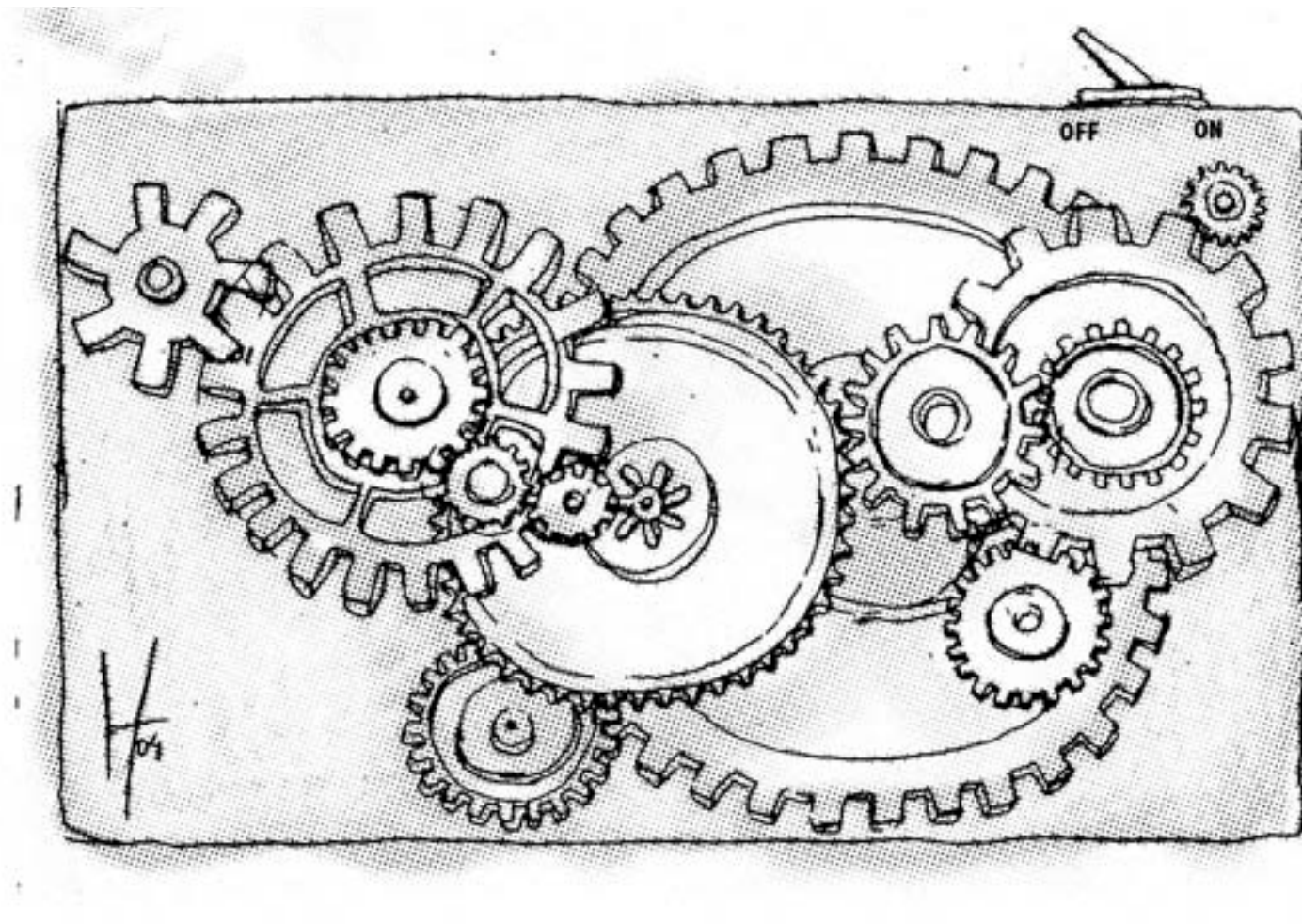
overdracht verschuldigde inkomstenbelasting pas hoeft te worden voldaan op het tijdstip dat de koopprijs daadwerkelijk (in contanten) bij de verkoper binnenkomt. De ondernemer kan dan met zijn opvolger afspreken dat de koopprijs pas op een later moment (geleidelijk) hoeft te worden afbetaald zonder dat de fiscus hem in liquiditeitsproblemen brengt.

Met het voorgaande zijn al twee concrete maatregelen gegeven die het duivelse dilemma van ondernemend Nederland, waarvoor Schraven terecht aandacht vraagt, op korte termijn kan worden weggenomen. Het palet is compleet als er daarnaast een 'vangnet' tot stand komt voor de financiering van het successie- of schenkingsrecht dat bij de overdracht van een onderneming is verschuldigd. Daarbij gaat het er om ondernemers de zekerheid te verschaffen dat zij deze hef-

Nadeel is dat ieder systeem een zekere grofheid heeft

fingen te allen tijde kunnen financieren na ommekomst van de tienjaarsperiode van de thans bestaande faciliteit. Concreet is mijn voorstel om in de wet een regeling op te nemen die aansluit bij artikel 67 lid 3 Successiewet. Daarin is geregeld dat het successierecht dat is verschuldigd bij de overgang van 'voorwerpen van een nationaal cultuurhistorisch of kunsthistorisch belang' kan worden voldaan door die in eigendom aan de staat over te dragen. Waarom openen we niet de mogelijkheid onder vergelijkbare voorwaarden ook een deel van de aandelen in een familiebedrijf aan de staat over te dragen? De fiscus hoeft zich in mijn ogen geen zorgen te maken over een hausse aan (minderheids)participaties. Alleen als de nood echt hoog is — als zowel binnen als buiten de familie geen financieringsalternatieven voorhanden zijn — zullen ondernemers gebruikmaken van deze faciliteit.

Mr A.J. van Soelen is fiscalist en compagnon bij Spigthoff Advocaten & Belastingadviseurs in Amsterdam, www.spigthoff.com.

ILLUSTRATIE: HANS VAN DE TILLAART

